

Obsežno poglavje je posvečeno geni dolca kot poligenetske konvergentne reliefne oblike. Dolec namreč lahko nastane na različni kamninski podlagi in v različnih razmerah s povsem različnimi geomorfnimi procesi. S kvalitativnimi in kvantitativnimi (radioogljikovo datiranje) metodami so bili dokazani intenzivni polpretekli geomorfni procesi, učinke recentnih geomorfnih procesov pa je avtor ovrednotil z geoelektričnimi raziskavami sedimentov.

Pomembno je tudi poglavje, v katerem avtor predstavi poglavitne paradigme, znane v geomorfološki literaturi. Med pomembnejšimi pristopi so splošna sistemska teorija, teorija nelinearnih sistemov, klimatska geomorfologija, tektonska geomorfologija, rečna ali fluvialna geomorfologija ter kraška geomorfologija. Avtor je z njihovo celovito obravnavo prišel do novih in uporabnih rezultatov.

Obsežno delo s predstavitvijo novih raziskovalnih metod odpira številna nova vprašanja. Zato je dobra spodbuda za nova raziskovanja reliefnih oblik in geomorfnih procesov na dolomitnem površju, pa tudi drugje.

Matija Zorn

Drago Kladnik:

Podomačena tuja zemljepisna imena v slovenskih atlasih sveta

Geografija Slovenije 14

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 220 strani, 3 preglednice, 35 grafikonov, 27 izsekov iz zemljevidov, 36 kartogramov, ISBN 978-961-254-026-5

Preden se seznanimo z analizo podomačenih tujih imen v bogati slovenski atlasni literaturi, je vsekakor priporočljivo, da se poglobimo v teorijo podomačevanja tujih zemljepisnih imen in postopke njihove standardizacije ter spoznamo organizacijsko shemo teles v okviru OZN, ki skrbijo za standardizacijo. Vse to obravnava isti avtor v publikaciji Pogledi na podomačevanje tujih zemljepisnih imen iz zbirke Georitem.

Tokratno Kladnikovo delo pa temelji na analizi in kritični obravnavi podomačenih tujih zemljepisnih imen iz 16 najpomembnejših slovenskih atlasov, poleg teh pa še iz Velikega splošnega leksikona (DZS 1997–1998) in iz slovarskega dela Slovenskega pravopisa (Založba ZRC 2001). V praksi je raba podomačenih tujih zemljepisnih imen prepuščena boljšim ali slabšim poznavalcem. Ti se pri svojem delu sicer opirajo na določena načela, ki pa praviloma ne izhajajo iz globljega poznavanja izhodišč in tradicije rabe zemljepisnega imenja. Pogosto so odvisna od vrste atlasa (splošni atlas, šolski atlas, avtoatlas, pomorski atlas, tematski atlas ...) in od tega, komu je atlas namenjen. Vrednost oziroma zanesljivost podomačenih tujih zemljepisnih imen je odvisna od usposobljenosti avtorjev oziroma avtorske ekipe, stopnja podomačevanja pa od njihove osebne nagnjenosti do bolj ali manj izrazitega podomačevanja tujega imenja.

V knjigi uvodnemu delu sledi razlaga uporabljene metodologije, potem pa predstavitev načina obravnave tujih zemljepisnih imen. V zbirko je bilo vključenih 39.883 zemljepisnih imen, če upoštevamo vse različice, celo prek 40.000. Avtor jih členi po regionalni pripadnosti, po pomenskih tipih ter glede na stopnjo in vrsto podomačevanja.

Prvi med upoštevanimi atlasii, Cigaletov Atlant, je v listih izhajal med letoma 1869 in 1877. Atlasne izdaje pri nas so bile kasneje vse do slovenske osamosvojitve velika redkost. Po letu 1991 pa so spremenjene politične in hkrati nove tehnološke razmere omogočile izid več atlasov, kot prej v celem stoletju. Ker so bila pravila o domačenju tujih zemljepisnih imen vse do danes nedorečena, hkrati pa so bili pristopi in nameni izdajateljv lahko povsem različni, je pri uporabi zemljepisnih imen vladala popolna neenotnost. To se lahko kaže že med eno in drugo izdajo istega izdajatelja. Imena se razlikujejo tudi glede na uporabnike. Tako ločimo dva načina prečkovanja: prvi je zahtevnejši in dosledno uporablja diakritična črkovna znamenja, drugi, na primer pri šolskih atlasih, pa je poenostavljen. Za vsak upoštevan atlas kartogrami v knjigi prikazujejo na eni strani, kakšna je gostota podomačenih zemljepisnih imen in kakšna je njena razporejenost po celinah in oceanih, na drugi strani pa, kakšno je število

podomačenih zemljepisnih imen po državah. Tabelarična ponazoritev pa se nanaša le na najbolj reprezentativne med atlasi (Cigaletov Atlant, 1869–1877, Medvedov Veliki atlas sveta, 1972, Atlas sveta 2000, 1997 in De Agostinijev Veliki atlas sveta, 2005), ki glede na avtonomnost redaktorjev zemljepisnega imenja zagotavljajo celovito medsebojno primerjavo v časovnem prerezu.

Razumljivo, da pri analizi podomačevanja ne gre samo za primerjavo imen v nekem trenutku, ampak glede na to, da je od prve do zadnje upoštevane izdaje minilo skoraj 150 let, tudi za zgodovinski pregled načinov podomačevanja. V zemljepisnih imenih se zrcalijo kulturni, zgodovinski, politični in gospodarski dogodki in procesi. Slovenjenje tujih zemljepisnih imen razkriva nekatere značilne faze, navezane na vpetost slovenskega ozemlja in slovenskega jezika v določeno časovno in politično okolje. Tako v tujih zemljepisnih imenih iz različnih obdobji odkrivamo panslavistične, germanizacijske, srbske, ruske, italijanske neposredne ali posredne vplive, v zdajšnji dobi globalizacije pa je najbolj občuten vpliv angleščine.

Dosledno uporabljanje pravil podomačevanja je po besedah avtorja utopija. Geografi se zavzemamo za prevladujočo rabo originalnih zemljepisnih imen in kolikor mogoče upoštevamo mednarodna priporočila, kar je v določeni meri v nasprotju z bogatim izročilom slovenskega jezika. Vendar so se v zadnjem času načini in stopnje domačenja tujih zemljepisnih imen precej poenotili. Med geografi in jezikoslovci je bil vzpostavljen tvoren dialog, ki olajšuje prizadevanja za standardizacijo.

Zbrano gradivo je namenjeno predvsem standardizaciji zemljepisnih imen, torej članom Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije, po knjigi pa naj bi posegali tudi drugi eksperti za zemljepisna imena: geografi in kartografi, jezikoslovci, lektorji, založniki, uredniki časopisov, delavci radijskih in televizijskih hiš in seveda študenti.

Maja Topole

Matjaž Šalej (urednik):

Šaleška in Zgornja Savinjska dolina

Velenje 2006, Erico, Inštitut za ekološke raziskave, 303 strani, ISBN 961-90729-8-7

Leta 2006 je izšla knjiga, ki je krona tradicionalnega, že 19. zborovanja slovenskih geografov, ki je bilo od 21. do 23. oktobra 2004 v Velenju. Geografska zborovanja so eden od največjih geografskih dogodkov in so pomembni, ker vedno potekajo na drugem delu Slovenije, vsakokratno pokrajino pa želijo predstaviti kompleksno, v najširši geografski luči.

Zborovanje se je začelo v petek, 21. oktobra 2004 s pozdravnimi nagovori in okroglo mizo o regionalnih razvojnih izzivih v Zgornji Savinjski dolini in Šaleški dolini. Ob tej priložnosti so bile podeljene pohvale in priznanja Zveze geografskih društev Slovenije. Bronasto priznanje so prejeli Teja Lukan Klavžer, Ludvik Mihelič, mag. Miha Pavšek in Marjeta Vidmar, srebrno priznanje je prejel Peter Repolusk, z zlatim priznanjem pa so bili nagrajeni akademik dr. Andrej Kranjc, dr. Milan Orožen Adamič, dr. Marjan Ravbar, Valentin Trilar in Geografsko društvo Gorenjske. Plenarnim predavanjem so v soboto sledila raznovrstna predavanja slovenskih geografov, v nedeljo pa so se udeleženci udeležili ekskurzij po Zgornji Savinjski dolini ali Šaleški dolini, na katerih se je bilo mogoče poučiti o najbolj aktualnih geografskih procesih v pokrajini.

V knjigi so predstavljeni recenzirani prispevki sodelujočih na simpoziju (recenzenti prispevkov so bili Andrej Černe, Matej Gabrovec in Dušan Plut). Na več kot tristo straneh se lahko bralec pouči o celotnem spektru različnih geografskih pogledov na sodobne razmere v Savinjski in Šaleški regiji, ki ju »... *prebivalstvo in njegov jezik, dialekt, stare deželne in okrajne meje in celo novejši gospodarski in politični razvoj obeh dolin povezujejo ... v zaključeno celoto* ...« (Šalej, stran 6). Lahko bi rekli, da ju povezujejo v regijo (v geografskem pomenu besede)? Pri odgovoru na to vprašanje nam lahko pomaga zbornik.

Avtorje prispevkov družijo enotna problemska usmerjenost, saj jih je malo, ki bi obravnavali le določen naravni ali družbeni pojav ali proces le zaradi njega samega ali kot izoliranega. Ob branju lahko začutimo, kaj pomeni geografski pogled na pokrajino. Kljub veliki pestrosti obravnavanih tem (v zborniku je objavljenih deset fizičnogeografskih in dvanajst družbenogeografskih prispevkov) so imeli številni